

Kunsten, kulturen og værdierne

Temanummer: Værdiskabelse i kunst og kulturliv

Da velfærdsstaten i 1969 var under opbygning, udsendte den radikale kulturminister K. Helveg Petersen en omfattende kulturpolitisk redegørelse, der placerede kultur og kunst centralt i hele samfundsudviklingen. Kunst og kultur fremstår her som selve på kronen på velfærdsstaten. Siden hen blev der langt mellem de kulturpolitiske redegørelser. Ebbe Lundgaard udgav i 1997 en kort kulturpolitisk redegørelse, mens Jakob Engel-Schmidt i 2023 blev den næste til at følge op. Artik-

len ser nærmere på den værdi, kunst og kultur tilskrives i redegørelserne. Nogle af ideerne går igen, men i 1997 og 2023 er kunst og kultur i højere grad end tidligere blevet et værn eller en modvægt til truende tendenser som det danske sprogs tilbagegang, de sociale medier og de mægtige tech-giganter. Mens man i 1969 placerede kunst og kultur centralt i velfærdsstaten og så en samlet samfundsarkitektur for sig, er kunst og kultur senere blevet et politikområde blandt andre.

Det er 55 år siden, Danmark fik sin første kulturpolitiske redegørelse. Hvordan tænkte Kulturministeriet om kunstens og kulturens værdi i 1969, og hvordan tænker man i 2023?

Første nytårsdag lytter mange til statsministerens tale fra Marienborg.¹ Seerne bydes inden for i magtens rum, ser de smukke lys i designstagerne, det blankpolerede skrivebord og den klassiske møbel- og billedkunst. Blikket drages også mod kongerigets tre små bordflag. Mette Frederiksen har i sine statsministerperioder gjort det til en tradition at have nogle nye bøger med i billedet. Mens hun på sociale medier har omgivet sig med makrelmadder og æbleskiver, kommer bøgerne frem i forbindelse med den højtidelige nytårstale. De står i vindueskarmen, og det er ikke helt let at få øje på, hvilke bøger der er tale om. Men det er en veritabel sport blandt bogbranchens folk at gætte på, hvilke tre-fire bøger der er tale om. Selv har jeg spottet den grønlandske Niviaq Korneliussens prisvindende *Blomsterdalen* (2020), en gribende og samfundskritisk bog, der skildrer nutidens selvmordsbølge blandt Grønlands unge. Man kan være sikker på, at intet i det rum, Mette Frederiksen viser seerne, er tilfældigt, og litteraturens diskrete tilstedeværelse vidner om, at kunsten har værdi og betydning for den politiske magt. Sådan har det været i mange år, og fortællingen om den betydning og værdi, den politiske magt tilkender kunsten, kan man følge i de mange års politiske debat og kulturpolitiske lovgivning.²

Man kan også opspore fortællingen i de tre kulturpolitiske redegørelser, der er udarbejdet i henholdsvis 1969, da den radikale K. Helveg Petersen var kulturminister, i 1997, da den radikale Ebbe Lundgaard beklædte posten, og i 2023, da Jakob Engel-Schmidt fra Moderaterne residerede i den gamle

ANNE-MARIE MAI
Forfatter og professor i dansk litteratur ved Institut for Kultur- og Sprogvidenskaber, Chair of DIAS, Syddansk Universitet, ammai@sdu.dk

bygning i Nybrogade i København. Og læsningen af de tre redegørelser er både tankevækkende og spændende. Den fortæller om kunst og samfund, om grundlæggende ideer og store visioner og om en sikker drejning mod ikke blot at hævde, men mere præcist belægge kunstens værdi for velfærdsstat og velfærdssamfund. Den vidner også om, at kulturpolitikken ikke længere ses som den kongelige krone på velfærdsstatens fremvækst, men i højere grad er et politikområde blandt mange andre.

» Læsningen af de tre redegørelser er både tankevækkende og spændende. Den fortæller om kunst og samfund, om grundlæggende ideer og store visioner og om en sikker drejning mod ikke blot at hævde, men mere præcist belægge kunstens værdi for velfærdsstat og velfærdssamfund. Den vidner også om, at kulturpolitikken ikke længere ses som den kongelige krone på velfærdsstatens fremvækst, men i højere grad er et politikområde blandt mange andre.

Et blik ind i datid og fremtid

K. Helveg Petersens kulturpolitiske redegørelse fra 1969 er kæmpestor. Den tæller samlet 364 tætbeskrevne sider og er udarbejdet af en række faglige arbejdsgrupper. Den indeholder foruden selve teksten et omfattende materiale om lovgivning samt et særligt visionspapir, udarbejdet af kollektivet Svanemølleprojektet, der får plads til at give sit bud på alternative kulturpolitiske drømme i det officielle kulturministerielle dokument. Svanemølleprojektet blev grundlagt i 1968 med blandt andre Ebbe Kløvedal Reich og Troels Kløvedal som medlemmer. Kollektivet skiftede i 1970 navn til Maos Lyst. Thomas Vinterberg har skabt filmen *Kollektivet* (2016) om livet i Maos Lyst. Invitationen til Svanemølleprojektet skal ses på baggrund af ungdomsoprøret, og redegørelsen er også influeret af den ophedede debat om oprettelsen af Statens Kunstfond i 1964, hvor mange borgere rundt om i landet protesterede heftigt mod brug af skatteydernes penge på moderne kunst. Med redegørelsen vil man til bunds i både muligheder og problemer og inkludere ungdommens visioner.

Redegørelsen er en broget og detaljeret fremstilling af alt, hvad man opfattede som relevant for kulturpolitikken. Og det er ikke blot kunstarterne, deres institutioner og uddannelser, men også videnskab, medier og kommunikation, teknologi, miljø, natur og demografi.

Redegørelsen viser os billedet af et velfærdssamfund under udvikling. De ministerielle kræfter ser ud til at tilstræbe, at samfundet danner en samlet arkitektur, hvor de forskellige områder og institutioner virker sammen og fremmer et godt liv for alle borgere. I forskningsantologien *The Nordic Model of*

Welfare – a Historical Reappraisal (2006) fremhæves det netop, at det i de nordiske velfærdsstaters første periode i 1960'erne er tydeligt, at politikerne arbejdede på at skabe en samlet velfærdsarkitektur.

Det er en sådan idé, der gennemsyrrer 1969-redegørelsen. Man fremhæver indledningsvist, at Danmark har en tradition for, at kunst og kultur skal virke personlighedsudviklende for det enkelte menneske og ”holde samfundet levende og bevægeligt” (Helveg Petersen, 1969: 5). Man understreger også fra starten, at kunst og kultur historisk set har påvirket samfundsudviklingen i en demokratisk og samfundsgavnlig retning.³ Det nævnes, at landbrugets ekspansion og økonomiske succes ville være helt utænkelig uden højskolebevægelsen. Julius Bomholts dictum ved oprettelsen af Statens Kunstfond i 1964 er en ledestjerne: ”et lands skabende kræfter inden for erhvervsliv, videnskabelig forskning og kunst er af afgørende betydning for landets hele politiske, økonomiske, sociale og kulturelle udvikling” (Helveg Petersen, 1969: 82).

”Det er et fremherskende træk ide senere års samfundsudvikling, at der er en voksende forståelse af, at samspillet mellem et lands skabende kræfter inden for erhvervsliv, videnskabelig forskning og kunst er af afgørende betydning for landets hele politiske, økonomiske, sociale og kulturelle udvikling, og at omfanget og kvaliteten af et lands kunstneriske frembringelser indgår som et meget væsentligt led i den almene vurdering af landets placering som nation” (Helweg Petersen, 1969:82)

Man er ikke så optaget af at tælle tilskuere, besøgende og læsere, men i højere grad af at se på samfundsperspektiverne af kunststøtten og pejle sig ind i den fremtid, der venter. Her har man øje for tre forhold: miljø og natur, teknologi, uddannelse og medier. Man har et skarpt blik for, at natur og miljø er udfordret af forurening, og at der skal gøres en omfattende indsats. Hele kongeriget burde blive et ”eksperimentalområde for en fremtidig miljøforskning” (Helveg Petersen, 1969: 27), så man kunne gå forrest i udviklingen af naturbevarelse. Teknologien, især datamaskinerne vil byde på både muligheder og vanskeligheder. Man ønsker fromt, at datamaskinerne overtager undervisning og eksamen i uddannelsessystemet, så lærerne får bedre tid til den enkelte studerendes faglige udvikling (!) og man forestiller sig en fremtid, hvor alle har indopereret en dataenhed i hjernen og bruger ”kunstig intelligens”, men man frygter også misbrug af datamaskinernes oplysninger om borgerne. Ligeledes ser man nye medier trænge frem på alle områder og håber at fremme kvalitet i udviklingen af ”massemediernes”, ikke mindst af hensyn til børnene. Man har også blik for en ændret demografi, hvor flere mennesker fra andre lande og kulturer vil slå sig ned i Danmark, og ser muligheder heri:

”Tredjelandene karakteriseres for fleres vedkommende af en livsfilosofi og en indstilling til den ydre verden, som måske kan redde vor kultur fra tilbagegang eller ligefrem undergang. Ved at søge inspiration i de lande, hvortil vi yder teknisk bistand, ville vi dels kunne skabe grundlag for en

kulturel opblomstring og nytænkning i den danske befolkning, dels skabe en større grad af gensidighed i udvekslingen. Vi ville måske i de østasiatiske og afrikanske kulturer kunne hente hjælp over for fremmedgjortheden og rodløsheden [...]” (Helveg Petersen, 1969: 261).

På mange måder er den gamle redegørelses visioner et mærkeligt troldspejl for datidens naive, halvkvædede postkoloniale håb i forhold til kunst og kultur, nogle foruroligende forestillinger omkring teknologien og nogle spæde drømme for en politik omkring miljø og natur, der først langt senere begyndte at blive ført ud i livet. Men den er også en meget klar tilkendegivelse af, at kunst og kultur skal spille en central rolle i opbygningen af velfærdsstaten. I den fremtid, man ser for sig, har kultur og kunst værdi som dannelsesfaktorer, der kan hjælpe borgerne, gøre dem, hvad man i dag kalder ”omstillingsparate”:

”Udviklingen over et stadigt pres på den enkelte, stiller bestandig krav om øget omstillingsevne og evne til at acceptere de nye forudsætninger, udviklingen medfører. Disse forhold kan i mange tilfælde skabe en følelse af forvirring, rodløshed og manglende evne til at slå til, og de vil ofte medføre en modstand mod det nye, mod en udvikling, som ikke forstås” (Helveg Petersen, 1969: 241).

Svanemøllekollektivet beskriver i introduktionen til sin del af redegørelsen sig selv om en samling unge, der føler lede over for forbrugersamfundet, og som søger andre samfundsmodeller. I sit oplæg beskriver man en kulturvision, hvor kulturlivet er en enorm hjerne. Kulturhjernen er opbygget af talrige celler, hvor amatører og professionelle arbejder sammen om alle genrer og med inddragelse af nye medier. Her er ingen udøvere og tilskuere. Alle er deltagende og bidragende i en langsom proces, hvor kulturpolitikken fremmer demokratiet (Helveg Petersen, 1969: 284). Også Svanemøllekollektivet har store forhåbninger til kunst og kultur og den dannelse, der skal støttes, så den slipper ud af sit ”elfenbenstårn”.

Svanemøllekollektivets projekt er ikke særlig klart udfoldet, og ”hjerne”-metaforen virker monstrøs, men man må give Svanemøllekollektivet, at det har fat i, at publikum i fremtiden vil blive mere deltagende og aktive i forholdet til kunst og kultur, og at en sådan deltagelse anses for at være af stor demokratisk værdi.

Til et truet fællesskabs fremme

Der skulle gå 28 år inden en kulturminister igen gav sig i kast med de store kulturpolitiske armsving. Men den radikale Ebbe Lundsgaard vover pelsen og udsender i 1997 sin kulturpolitiske redegørelse. Den er mildt sagt mindre end K. Helveg Petersens – den tæller faktisk kun 11 sider! Ministeriets ressortområde var svundet ind i forhold til kommunikation og folkeoplysning, og selv om fredning stadig er en del af ressortet, indgår natur- og miljø ikke

længere i argumentationen, og man holder sig også langt væk fra videnskab og teknologi.

Kunst og kultur begynder at ligne et politikområde på linje med trafik, forskning, landbrug og miljø. Men ideen om kunst og kultur som altafgørende for hele samfundssammenhængen er stadig bærende, og redegørelsen vil adressere det forhold, at dansk kunst og kultur er udfordret. Det hedder:

”Vi har en fælles interesse i, at Danmark er og fortsat skal være et godt land at bo, leve og arbejde i. Vi skal have muligheder for at nyde fordelene ved de teknologiske fremskridt og de internationale påvirkninger. Men på samme tid må vi øge bevidstheden om – og dermed ikke mindst udvikle – det fællesskab, det danske velfærdssamfund bygger på. Dansk kunst- og kulturliv udfordres løbende i den stadig mere internationalt orienterede kunst- og medie verden” (Lundsgaard, 1997: u.s.).

Redegørelsen har sit afsæt i en sentens fra forfatteren Villy Sørensen værk *Hverken eller* fra 1965. Mottoet for redegørelsen lyder: ”Kun hvor enhver er sig selv, kan alle stå sammen”. Den kulturradikale Villy Sørensen havde i midten af 1960’erne været en af bannerførerne for oprettelsen af Statens Kunstfond, og det var hans synspunkt, at kunsten skulle støttes, fordi den havde en opgave i at være en kritiker af et samfund, der var på vej ind i forbrugerisme og konformisme. Kunsten skulle være en statsbetalt kritiker af samfundet, erklærede han i en berømt artikel i Politiken (Sørensen, 1965). Referencen til Villy Sørensen er et signal om, at man bygger videre på ideerne fra ”the founding fathers”, og at en kulturradikal opskrift på forholdet mellem individualisme og fællesskab er ledetråd.

Dannelsestænkningen lever stadig i redegørelsen. Når det angår kvalitet, skal der altid foretages kvalitetsbedømmelse af produkter og projekter inden for området, og når det gælder decentralisering, ønsker man, at beslutninger inden for kunst og kulturpolitik skal træffes ud fra et nærhedsprincip, der giver alle adgang til kulturgoderne.

Mens man i 1969 satte en forsigtig lid til den inspiration, kunst og kultur kunne hente internationalt og ikke mindst i den såkaldt tredje verden, er ideen nu, at dansk identitet og sprog skal sikres. Det understreges, at kulturpolitikken har bygget på fire principper: ytringsfrihed, kulturelt demokrati, kvalitet og decentralisering. Disse principper er fortsat vigtige, men den internationale udfordring af dansk identitet kræver, at man tænker nyt og tidssvarende. Det betyder først og fremmest, at befolkningens kulturelle kompetencer skal højnes. Borgerne skal have muligheder for at ytre sig og have bedre ”evner til kreativitet, selvudfoldelse og aktiv deltagelse i såvel kultur- som samfundslivet”.

Dannelsestænkningen lever stadig i redegørelsen. Når det angår kvalitet, skal der altid foretages kvalitetsbedømmelse af produkter og projekter inden for området, og når det gælder decentralisering, ønsker man, at beslutninger inden for kunst og kulturpolitik skal træffes ud fra et nærhedsprincip, der giver alle adgang til kulturgoderne.

Den røde tråd i Ebbe Lundgaards redegørelse er, at dansk identitet og dansk sprog hænger sammen. Kulturpolitikken skal medvirke til at fremme dansk identitet i en globaliseret verden gennem ”støtte til kunst og kultur og gennem støtte til bevaring og formidling af den danske kulturarv”. Danske kultur- og medieprodukter kan ikke klare sig i en kommercialiseret international kultur, selv om Danmark har meget at byde på. Det er stadig den kritiske og fornyende dimension af kunsten, der tilskrives en særlig værdi:

”Kunsten frembringer et særligt rum for kritik, erkendelse, diskussion og fornyelse. I processen afdækkes nye horisonter og idédannelse, som kan være med til at skabe fornyelse i hele samfundet. Sådanne nyskabende og ofte frugtbare kræfter har såvel det politiske liv som kulturlivet og erhvervslivet brug for i arbejdet for at udvikle det danske velfærdssamfund” (Lundsgaard, 1997: u.s.).

I redegørelsen fremhæves det, at der skal gøres en indsats for dansk sprog, ikke mindst i medierne og gennem bibliotekerne. Formidlingen skal styrkes, og man skal lade sig inspirere af den kunst og litteratur, der kommer til Danmark ”udefra”, men:

”Dansk kulturliv må også være bevidst om muligheden for at introducere de nye danskere i traditionelt dansk kulturliv. Til gengæld må det danske samfund forvente, at de nye danskere aktivt interesserer sig for og tager del i dansk kultur og sprog for derigennem at lære det danske samfunds grundlæggende færdselsregler at kende” (Lundsgaard, 1997: u.s.).

Redegørelsen fremhæver forskellige institutioner, der skal styrkes inden for både produktion, distribution og formidling af kunst og kultur gennem udarbejdelsen af resultatkontrakter. Man konkluderer, at det er vigtigt at respektere den fine balance, der findes mellem de mange danske kulturpolitiske aktører – for det er netop de mange aktører, der skal forny samfundet. Vi skal derfor ikke udvikle en ny enhedskultur eller et overordnet statsligt og centraliseret kulturliv. Men netop det, som er indbegrebet af kulturelt demokrati, skal få os til at fremme den enkeltes muligheder og det kostbare fællesskab, der ligger heri (Lundsgaard, 1997: u.s.). Så er vi tilbage hos Villy Sørensen og en kulturradikal kurs for kulturpolitikken, hvor begrebet demokrati og kultur kædes tæt sammen.

Man kan også læse redegørelsen som et forsøg på at være et modtræk til den kulturpolitik, der var på vej hos Dansk Folkeparti, som netop fremhævede

danske kulturværdier. Dansk Folkeparti gjorde imidlertid ikke så meget ud af et forsvar for dansk sprog i sit principprogram fra 1997. Det tog derimod kulturministeren fat på.

Med krigen som bagtæppe

Jakob Engel-Schmidt fra Moderaterne mente i sit første år som kulturminister, at det var på tide, at Danmark igen fik en samlet kulturpolitisk redegørelse, der kunne gøre status for det danske kulturliv. I forordet til redegørelsen, der udsendes i 2023 – 25 år efter Lundsgaards redegørelse –, fremhæver han, at verden er forandret. I Europa er krigen ”et bagtæppe” (Engel-Schmidt, 2023: 4), også Danmark har været igennem coronaen, og den virkelighed, vi lever i, er stærkt påvirket af sociale medier og tech-giganter.

2023-redegørelsen fylder 48 sider, og den er udstyret med mange tabeller og grafer, der afdækker både produktion, distribution og forbrug af kultur- og kunstgoder. Der bliver lagt vægt på at få afdækket de forskellige fødekæder og udpeget områder, hvor der er brug for en bedre indsats. Udgangspunktet er som i 1969 og 1997, at kunst og kultur er udfordrende og skaber sammenhæng.

Kulturen udfordrer vores måde at tænke og se verden på samtidig med, at den binder os sammen som land og folk. Det er den danske identitet og den fælles historie. Kulturlivet i bredeste betydning

Kulturen udfordrer vores måde at tænke og se verden på samtidig med, at den binder os sammen som land og folk. Det er den danske identitet og den fælles historie. Kulturlivet i bredeste betydning – fra fodboldlandskampe over musikfestivaler til biblioteker og kunstmuseer – skaber fælles oplevelser, understøtter vores udsyn og modvirker fordomme og snæversyn (Engel-Schmidt, 2023: 4).

Villy Sørensens ideer om den kritiske kunst giver stadig ekko, men dansk sprog, der også blev omtalt i 1969-redegørelsen, nævnes ikke med et ord, selv om man i redegørelsen er meget opmærksom på, hvordan dansk indhold fylder mindre og mindre hos de internationale streamingtjenester, og at danske skrevne nyhedsmedier har et betragteligt omsætningsfald. Man er mindre bekymret for dansk sprog end for, hvordan tech-giganter mis- og desinformation kan påvirke den demokratiske samtale negativt. Og man er bekymret for, at danske børn og unge ikke længere har danskproduceret kvalitetsindhold fra public service som fællesreference, men forbruger indhold fra digitale platforme, der for en stor del er produceret i udlandet (Engel-Schmidt, 2023: 42). Kunst og kultur fremmer i redegørelsens optik en demokratisk samtale og udgør den diametrale modsætning til ensretning og sindelagskontrol. Man mindes igen her, hvordan Villy Sørensen i 1965 understregede, at mens demo-

kratiet fremmer kunsten, forbyder diktaturstater samme for at opretholde sig selv. Engel-Schmidt erklærer:

”Det er i kraft af vores fælles kulturarv og de erkendelser og indsigter, vi får i mødet med kunst og kultur, at vi kan finde svar på, hvem vi er – både som individer og som folk. Og det er når vi møder hinanden på tværs af f.eks. alder, geografi og uddannelsesmæssig baggrund, at vi opnår fællesskab og forståelse. På den måde er kunst og kultur essentiel for vores forudsætninger for at deltage i demokratiet, og afgørende for at vi bliver forbundet som venner, familier og nation” (Engel-Schmidt, 2023: 4).

Det bærende princip i redegørelsen er at få vist, at dansk kunst og kultur er af betydning for hele samfundet, og at den også har mange forbrugere og mange stærke og aktive institutioner. Danmark har brug for kunst og kultur, når krig og kriser er bagtæppe, og vi skal styrke den nationale fortælling om værdier som demokrati, tolerance, retsstat, ytringsfrihed, forenings- og forsamlingsfrihed og frisind.

Redegørelsen vil gerne vise, at danskerne i rigt mål forbruger kunst og kultur, og at de forskellige støtteordninger bliver brugt godt, selv om der er plads til forbedringer, ikke mindst inden for området børn og unge, en pointe, der går igen i alle tre redegørelser. Det er også vigtigt at gøre klart, at kunst og kultur har værdi for Danmarks økonomi: Området bidrager til eksporten. Både arkitektur, gaming, musik, animation, film og tv-serier har eksportsucces, og den er stigende med et samlet tal på 91 mia. kroner i 2021.

Det bærende princip i redegørelsen er at få vist, at dansk kunst og kultur er af betydning for hele samfundet, og at den også har mange forbrugere og mange stærke og aktive institutioner. Danmark har brug for kunst og kultur, når krig og kriser er bagtæppe, og vi skal styrke den nationale fortælling om værdier som demokrati, tolerance, retsstat, ytringsfrihed, forenings- og forsamlingsfrihed og frisind.

Bekymringspunkterne omfatter for det første, at der er 30 pct. af alle danskere, der ikke bruger de mange kulturtilbud, og især danskere af anden etnisk baggrund, unge arbejdsløse og folk med kort uddannelse bruger i for ringe grad kulturtilbuddene. For det andet er det et problem, at nogle institutioner mangler fleksibilitet – de er strukturelt for gammeldags og trænger til at blive reformeret. For det tredje er nogle kunstneres indtjening for ringe, og for det fjerde er der for få kvinder inden for billedkunst og musik.

Som gode muligheder fremhæves det, at kunst og kultur ser ud til at kunne fremme mental sundhed og trivsel, og ministeren beskriver her samarbejder

mellem kunst og sundhedsvidenskab. Man øjner her et nyt satsningsområde, hvor kunstens værdi for samfundet skal belægges både med tal og grafer og videnskabelig evidens.

Et slag i bolledejen?

Der er mange fællestræk i de tre redegørelser. Opfattelsen af kunsten og kulturens mulighed for at fremme demokrati, ytringsfrihed, dannelse, frisind, tolerance og kritisk indsigt understreges. Man deler på tværs af tiårene også en betoning af, hvor vigtig kunst og kultur er for nye generationer. En indsats for børnene skal gøres både i 1969, i 1997 og i 2023. Men der er også store forskelle. Redegørelserne fra 1997 og 2023 er præget af et ønske om at forsvare bestemte værdier. I 1997 er det det danske sprog og det danske samfunds sammenhængskraft, der har brug for et forsvar. I 2023 skal kulturpolitikken, kunsten og kulturen danne modvægt og modsvar til både krig og kriser og til sociale medier og tech-giganter. Desuden er det i 2023 ikke længere nok at hævde, at kunst og kultur har betydning og værdi for hele samfundet. Forbruget skal belægges med tal og kurver, og der skal gøres særlige indsatser inden for de områder, hvor tallene peger på problemer. Der er ikke længere så mange visioner om kunstens og kulturens værdi. Kunst og kultur er blevet et politikområde, ikke en kongekrone på velfærdsbygningen.

Der var en større dristighed og kampgejst på kulturområdet i 1969 end i 2023. Man tænkte mere på den nye værdi, kunst og kultur kunne tilføre hele samfundet og på at eksperimentere og gå ukendte veje.

Det kunne have været interessant, hvis Engel-Schmidt havde indbudt studerende ved Forfatterskolen, Filmskolen, Statens Teaterskole, RytmeKons, Kunstakademiets Billedkunstskoler eller fra universiteterne til at give deres bud på en kulturpolitisk vision, gerne om muligt i et utraditionelt format og så vild i varmen, som man kan svinge sig op til. Nu holder redegørelsen sig inden for en konsensus, der kan blive dræbende. Kunst og kultur er ikke længere et varmt debat område og anses ikke for at være politisk vigtigt. Der bruges så få penge på sagen, at den ikke er interessant at slå om politisk, og den debatskabende værdipolitik er blandt andet rykket over i sundhed, klima og indvandring.⁴ Der var en større dristighed og kampgejst på kulturområdet i 1969 end i 2023. Man tænkte mere på den nye værdi, kunst og kultur kunne tilføre hele samfundet og på at eksperimentere og gå ukendte veje. I 1997 skal kunst og kultur, især det truede sprog, forsvares og sikres, og i 2023 også måles. Mens man i 1969 så kunstens samfundsværdi i en universel betydning, er det i 2023 vigtigt, at kunsten har mange forbrugere. Hvis ikke kunst- og kulturlivet viser pæne forbrugstal, så... Det er lige her, redegørelsen burde give sig selv et modstykke, sådan som man turde i 1969. Et slag i den kulturelle bolledej virker tiltrængt.

Litteratur

- Andersen, Anders Thyrring et al. red. (2017), *Vi har altså hinanden. Forfattere om litteratur og velfærd*, Odense: Syddansk Universitetsforlag.
- Christiansen, Niels et al. red. (2006), *The Nordic Model of Welfare – a Historical Reappraisal*, København: Museum Tusulanum Press.
- Dansk Folkepartis Principprogram 1997, <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/dansk-folkeparti-principprogram-1997/>
- Engel-Schmidt, Jakob (2023), Kulturpolitisk redegørelse, København: Kulturministeriet, https://kum.dk/fileadmin/_kum/1_Nyheder_og_presse/2023/Kulturpolitisk-redegoerelse_TG.pdf
- Kjældgaard, Lasse Horne (2024), ”Den skandinaviske velfærdsstats kulturpolitik som modvægt til truende tendenser og som termostat for fællesskabet” i Anne Ogun-dipe og Arild Danielsen, red., *Fellesskap, konflikt og politikk. Spenninger i kunst- og kulturfeltet*, Oslo: Vigmstad & Bjørke AS, pp. 45-83.
- Lundsgaard, Ebbe (1997), *Redegørelse af 4/11 1997 om kulturpolitik* (redogørelse nr. R 3), København: Kulturministeriet, <https://webarkiv.ft.dk/Samling/19971/redegoerelse/R3.htm>
- Mai, Anne-Marie (2015), ”Hvirvel og vending - en human vending i litteratur og velfærdsstatsstudier”, i Sverre Raffnsøe, Marius Gudmand-Høyer og Morten Raffnsøe-Møller, red., *Den humane vending*, Aarhus: Aarhus Universitetsforlag, pp. 223-45.
- Petersen, K. Helveg (1969), *En kulturpolitisk redegørelse*, Betænkning nr. 517. København: Kulturministeriet, www.elov.dk/betaenkninger/en-kulturpolitisk-redegoerelse/
- Regeringsgrundlaget 2022*, www.stm.dk/statsministeriet/publikationer/regeringsgrundlag-2022/
- Sørensen, Villy (1965), ”Apropos kunst og litteratur”, *Politiken*, 7. februar.

Slutnoter

- 1 Forskergruppen ved Nordic Humanities Center, KU/SDU, har givet respons på artiklen.
- 2 Man kan følge danske forfatters bidrag til debatten af velfærdsstat og kulturpolitik i Andersen et al red. (2017), *Vi har altså hinanden*.
- 3 Kulturpolitikens centrale betydning i velfærdstænkningen har motiveret en ”human vending” og et tværvideenskabeligt samarbejde i velfærdsforskningen, der nærmere diskuteres i Mai (2015): 223-245.
- 4 Et signal om nedprioriteringen af kulturpolitikken ses i *Regeringsgrundlaget 2022*, hvor kultur og kirke er slået sammen i et ganske kort afsnit.